

Allvarlig kritik mot Överförmyndarnämnden Mitt i Sundsvalls kommun för bl.a. den långsamma handläggningen av en god mans ansökningar om arvoden i tre ärenden

Beslutet i korthet: JO uppmärksammade i ett beslut den 24 augusti 2016 (JO:s ärende med dnr 1185-2015) en rad allvarliga brister i överförmyndarnämndens handläggning av ett ärende om god man. I det ärende som nu är aktuellt är det fråga om samma gode man och överförmyndarnämndens handläggning av bl.a. den gode mannens ansökningar om arvoden i tre ärenden. JO riktar i sitt beslut allvarlig kritik mot överförmyndarnämnden för följande:

- A. Överförmyndarnämndens granskning av års- och sluträkningar har i två ärenden tagit oacceptabelt lång tid; den har slutförts som mest drygt ett år och åtta månader efter det att nämnden mottog handlingarna.
- B. Överförmyndarnämndens handläggning av den gode mannens begäran om arvode har i tre ärenden tagit oacceptabelt lång tid; ett beslut om att avslå den gode mannens begäran om arvode har tagit som mest nästan ett år och åtta månader att fatta.
- C. Överförmyndarnämnden har i en skrivelse till den gode mannen formulerat sig så att läsaren får intrycket att den gode mannen inte skulle få något arvode för sitt arbete under tre års tid, trots att nämnden ännu inte hade fattat något sådant beslut.
- D. Överförmyndarnämnden har granskat en årsräkning utan att redovisa resultatet av sin granskning.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Överförmyndarnämnden Mitt i Sundsvalls kommun för att hon i flera ärenden, i vilka hon hade varit förordnad som god man, inte hade fått något arvode eller något överklagbart beslut i de ärenden där hon hade nekats sådant arvode.

Utredning

Dagboksblad och delar av överförmyndarnämndens akter med nr 3398, 3880 och 4470 begärdes in och granskades. Vid granskningen av akterna framkom bl.a. följande.

Akt nr 3398

Den 19 mars 2014 lämnade AA in en årsräkning för 2013. Några dagar senare registrerades hennes redogörelse för samma år i ärendet. Årsräkningar och

redogörelser för 2014 och 2015, som innehöll begäran om arvoden, gavs in till nämnden den 10 mars 2015. AA entledigades från uppdraget den 18 mars 2015. Den 20 oktober 2015 granskade nämnden årsräkningarna och sluträkningen, enligt anteckningar på handlingarna ”med anmärkning”.

Den 20 oktober 2015 skickade överförmyndarnämnden ut en handling till AA benämnd ”Överlämnande av redovisning samt arvodesbeslut”. I denna handling stod det att AA inte skulle få något arvode för 2013, 2014 och 2015 eftersom redovisningarna för dessa år inte var godkända. Någon överklagandehänvisning lämnades inte till AA i anledning av detta besked.

Akt nr 3880

Den 19 mars 2014 lämnade AA in en årsräkning för 2013. Några dagar senare registrerades hennes redogörelse för samma år i ärendet. Årsräkningar och redogörelser för 2014 och 2015, som innehöll begäran om arvoden, gavs in till nämnden den 10 mars 2015. AA entledigades från uppdraget den 6 mars 2015.

Den 6 november 2015 granskade nämnden årsräkningarna och sluträkningen. Redovisningshandlingen för 2013 undertecknades från nämndens sida, men utan att resultatet av granskningen angavs på handlingen. Enligt anteckningar på handlingarna för 2014 och 2015 granskades dessa ”med anmärkning”. Något ställningstagande till frågan om AA:s begäran om arvode för 2013, 2014 och 2015 gjordes inte.

Akt nr 4470

I mars 2014 lämnade AA in en årsräkning och en redogörelse, som innehöll en begäran om arvode, för 2013. Den 25 juli 2014 avled hennes huvudman, varför godmanskapet upphörde. Den 12 augusti 2014 lämnade AA in en sluträkning, som även den innehöll en begäran om arvode.

Den 3 mars 2015 granskade överförmyndarnämnden årsräkningen för 2013 och sluträkningen. Enligt anteckningar på redovisningshandlingarna granskades dessa ”med anmärkning”. Något ställningstagande till frågan om AA:s begäran om arvode för 2013 och 2014 gjordes inte.

Ärendet remitterades till överförmyndarnämnden för upplysningar och yttrande över följande:

1. Vilken var anledningen till att nämnden inte granskade årsräkningarna för 2013 och 2014 samt sluträkningen i akt nr 3398 förrän den 20 oktober 2015?
2. Fick AA någon underrättelse om hur hon skulle göra om hon ville överklaga nämndens beslut om arvode den 20 oktober 2015 i akt nr 3398?
3. Vilken var anledningen till att nämnden inte granskade årsräkningarna för 2013 och 2014 samt sluträkningen i akt nr 3880 förrän den 6 november 2015? Varför saknades anteckning om resultatet av granskningen på årsräkningen för 2013?

4. Vilken var anledningen till att nämnden ännu inte verkade ha tagit ställning till AA:s begäran om arvode för 2013, 2014 och 2015 i akt nr 3880 och för 2013 och 2014 i akt nr 4470?

Överförmyndarnämnden lämnade följande remissvar till JO:

AA:s godmanskap uppmärksammades för överförmyndarnämnden i negativ bemärkelse konkret i samband med att huvudmannen BB avled i juni 2014. (...).

Under februari och mars 2015 gjordes en grundlig genomgång av dels BB:s ärende, dels AA:s övriga ärenden. Denna genomlysning har gett vid handen att det i tre ärenden har konstaterats att det saknas redovisning av uttagna medel samt att det finns många uttag som kan ifrågasättas. Dialog har förts med AA under hela denna period för att kunna utröna så tydligt som möjligt vad som hänt i samtliga ärenden. Den 4 mars begärde sig AA entledigad från sina kvarvarande uppdrag.

Genomgången av samtliga ärenden har fortsatt under 2015 för att ge ett så uttömmande underlag som möjligt till nämnden för att kunna fatta beslut om arvode.

Under hösten 2015 färdigställdes granskningen av samtliga redovisningshandlingar för att ge både ny god man och dödsbon den grund de behöver dels för att kunna sköta sitt uppdrag, dels för att kunna gå vidare med att eventuellt väcka skadeståndsanspråk. AA meddelades att beslut angående arvode skulle behandlas vid nämndssammanträde.

Den 10 november 2015 fattade överförmyndarnämnden beslut om att inte bevilja AA arvode i tre ärenden. Dessa beslut, med beslutshänvisning, har expedierats till AA (se bilaga).

Av de tre bilagda besluten, daterade den 10 november 2015, framgick att överförmyndarnämnden hade avslagit AA:s ansökan om arvode för 2013, 2014 och 2015 i ärendena med nr 3398 och nr 3880 samt för 2013 och 2014 i ärendet med nr 4470. Samtliga beslut innehöll en anvisning om hur AA skulle göra om hon ville överklaga dessa.

AA gavs tillfälle att kommentera remissvaret.

Rättslig reglering

Av 12 kap. 9 § föräldrabalken, FB, framgår att en god mans verksamhet står under tillsyn av överförmyndaren. Enligt 19 kap. 2 § första stycket FB ska vad som är angett om en överförmyndare även gälla en överförmyndarnämnd.

Enligt 12 kap. 16 § FB har en god man rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren.

Enligt 14 kap. 15 § FB ska en god man före den 1 mars varje år i en årsräkning till överförmyndaren redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som har stått under den gode mannens förvaltning. Om uppdraget upphör ska, enligt 14 kap. 18 § FB, den som frånträder uppdraget lämna en sluträkning till överförmyndaren inom en månad.

Av 16 kap. 3 § första stycket FB framgår att det åligger överförmyndaren att granska en god mans verksamhet med ledning av de förteckningar, årsräkningar, sluträkningar och andra handlingar och uppgifter om förvaltningen som den gode mannen har lämnat in. Enligt 16 kap. 4 § FB ska en anteckning om verkställd granskning göras på bl.a. års- och sluträkningar.

Om överförmyndaren vid granskningen eller annars finner anledning att rikta anmärkning mot förvaltningen ska den gode mannen ges tillfälle att yttra sig, 16 kap. 5 § första stycket FB. Om den gode mannen inte yttrar sig inom förelagd tid eller om överförmyndaren anser att yttrandet inte är tillfredsställande, ska en anteckning om anmärkningen göras på den granskade handlingen, 16 kap. 5 § andra stycket FB. Överförmyndaren ska även genast pröva om ett beslut enligt någon bestämmelse i 13 kap. eller 14 kap. FB behöver meddelas eller om den gode mannen bör entledigas eller någon annan åtgärd vidtas. Den gode mannen ska även underrättas om en sådan anteckning och om den vidtagna åtgärden.

Enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223), FL, ska ett ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Bedömning

Jag vill inledningsvis säga att jag i ett beslut den 24 augusti 2016 i JO:s ärende med dnr 1185-2015 riktade allvarlig kritik mot Överförmyndarnämnden Mitt i Sundsvalls kommun för omfattande brister i tillsynen över AA:s uppdrag som god man i nämndens ärende med nr 4470. Jag konstaterade i det ärendet följande:

- a) Nämndens granskning av årsräkningarna och sluträkningen hade tagit oacceptabelt lång tid; den hade slutförts som mest mer än ett år och åtta månader efter det att nämnden mottog handlingarna.
- b) Nämnden hade inte låtit AA yttra sig över anmärkningarna mot årsräkningarna förrän i vissa fall flera år senare.
- c) Nämnden hade inte dokumenterat de kontakter som nämnden haft med AA med anledning av anmärkningarna.
- d) Nämnden hade allvarligt brustit i sin tillsyn över AA:s uppdrag genom att inte agera med åtgärder trots att nämnden tidigt uppmärksammade att det fanns tveksamheter kring hur uppdraget sköttes.

I det nu aktuella ärendet har jag därför begränsat min granskning av nämndens ärende med nr 4470 till att endast omfatta nämndens handläggning av AA:s begäran om arvode för 2013 och 2014.

Jag har även begränsat granskningen i detta ärende när det gäller nämndens ärenden med nr 3398 och 3880 till att avse tidsåtgången för granskningen av årsräkningarna och sluträkningen, nämndens handläggning av AA:s begäran om arvode för 2013, 2014 och 2015 samt till ytterligare två frågor enligt nedan.

Överförmyndarnämndens granskning av årsräkningarna och sluträkningen i nämndens ärenden med nr 3398 och nr 3880

Av utredningen framgår att AA i båda dessa ärenden lämnade in årsräkningar och redogörelser för 2013 i mars 2014 och för 2014 och 2015 i mars 2015.

Årsräkningarna och redogörelserna i nämndens ärende med nr 3398 var färdiggranskade i oktober 2015, dvs. mer än ett år och sju månader respektive sju månader efter det att nämnden tog emot handlingarna. Årsräkningarna och redogörelserna i nämndens ärende med nr 3880 var färdiggranskade i november 2015, dvs. drygt ett år och åtta månader respektive åtta månader efter det att nämnden tog emot handlingarna.

Som jag uttalade i mitt beslut den 24 augusti 2016 i JO:s ärende med dnr 1185-2015 är granskningen av bl.a. års- och sluträkningar en central del av tillsynen över en god man. Nämndens noggranna kontroll av dessa handlingar är en garanti för att den enskildes tillgångar används på ett godtagbart sätt. Det är därför viktigt att de granskas inom rimlig tid, och JO har tidigare uttalat att en tid om drygt sju månader är för lång (se JO:s beslut den 3 juli 2009, dnr 5172-2008).

Det är naturligtvis helt oacceptabelt med så långa dröjsmål med granskningen som förekommit i dessa ärenden.

Överförmyndarnämndens långsamma handläggning av AA:s begäran om arvoden i nämndens ärenden med nr 3398, nr 3880 och nr 4470

Av utredningen framgår att AA begärde arvoden i alla tre ärendena när hon lämnade in sina redogörelser för 2013, 2014 och 2015. Nämnden fattade beslut om att inte bevilja henne något arvode för något av åren i de tre ärendena först den 10 november 2015. AA:s ansökningar om arvoden hade då funnits hos nämnden från åtta månader upp till nästan ett år och åtta månader. Detta är givetvis inte acceptabelt.

Överförmyndarnämndens handling benämnd "Överlämnande av redovisning samt arvodesbeslut", daterad den 20 oktober 2015 i nämndens ärende med nr 3398

Av utredningen framgår att nämnden den 20 oktober 2015 skickade en skrivelse till AA i ärendet med nr 3398 benämnd "Överlämnande av redovisning samt arvodesbeslut". I den skrev nämnden bl.a. detta: "Gällande åren 2013, 2014 och 2015 kommer du inte att få något arvode eftersom de inte är godkända". Det stod inget om huruvida detta ställningstagande – i rubriken till skrivelsen alltså benämnt arvodesbeslut – kunde överklagas eller inte.

I remissvaret framgår att överförmyndarnämnden den 10 november 2015 fattade beslut om AA:s arvoden för 2013, 2014 och 2015.

Vid tidpunkten för skrivelsen den 20 oktober 2015 hade nämnden alltså ännu inte fattat något sådant beslut. Skrivelsen ger emellertid läsaren intrycket av att så var fallet, vilket inte är godtagbart.

Överförmyndarnämndens granskning av AA:s årsräkning för 2013 i ärendet med nr 3880

Av utredningen framgår att nämnden granskade AA:s årsräkning för 2013 i ärendet med nr 3880 den 6 november 2015. I JO:s remiss till nämnden ställdes frågan varför en anteckning om resultatet av denna granskning saknades på handlingen. Denna fråga har inte besvarats i nämndens remissvar.

Jag kan konstatera att det fortfarande är oklart huruvida årsräkningen blivit granskad utan anmärkning eller med anmärkning. Nämnden har därför inte uppfyllt de skyldigheter som gäller för granskningen av en årsräkning. Vid en granskning av en god mans årsräkning måste givetvis resultatet av granskningen framgå.

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden ska alltså kritiseras för den långsamma granskningen av AA:s årsräkningar och sluträkningar i ärendena med nr 3398 och nr 3880, för den långsamma handläggningen av AA:s begäran om arvoden i samtliga granskade ärenden, för formuleringen av handlingen benämnd "Överlämnande av redovisning samt arvodesbeslut" i ärendet med nr 3398 samt för den bristande redovisningen av resultatet av granskningen av AA:s årsräkning för 2013 i ärendet med nr 3880.

Detta innebär att överförmyndarnämnden återigen förtjänar allvarlig kritik.

Vad som har kommit fram i övrigt ger inte skäl till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har tillsyn över Överförmyndarnämnden Mitt i Sundsvalls kommun. Ett exemplar av detta beslut skickas därför till länsstyrelsen.

Ärendet avslutas.